

Notat 2002–34

Prisutjevning melk – kontroll for 1. halvår 2002

Nils Øyvind Bergset
Håvard Mjelde

Tittel	Prisutjevning melk – kontroll for 1. halvår 2002
Forfattere	Nils Øyvind Bergset, Håvard Mjelde
Prosjekt	Evaluering av ny markedsordning for melk (A830)
Utgiver	Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning (NILF)
Utgiversted	Oslo
Utgivelsesår	2002
Antall sider	40
ISBN	82-7077-487-1
ISSN	0805-9691
Emneord	melk, meierivarer, prisutjevning, markedsordning, melkepriser, meierikostnader

---

Litt om NILF

- Forskning og utredning angående landbrukspolitikk, matvaresektor og -marked, foretaksøkonomi, nærings- og bygdeutvikling.
- Utarbeider nærings- og foretaksøkonomisk dokumentasjon innen landbruket; dette omfatter bl.a. sekretariatsarbeidet for Budsjettnemnda for jordbruket og de årlige driftsgranskingene i jord- og skogbruk.
- Gir ut rapporter fra forskning og utredning. Utvikler hjelpemidler for driftsplanlegging og regnskapsføring.
- Finansieres over Landbruksdepartementets budsjett, Norges forskningsråd og gjennom oppdrag for offentlig og privat sektor.
- Hovedkontor i Oslo og distriktskontor i Bergen, Trondheim og Bodø.

Forord

Ved brev fra Statens landbruksforvaltning (SLF) datert 28.06.02 fikk Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning (NILF) i oppdrag å forestå etterkontrollen av ordningen med prisutjevning i markedsordningen for melk for første halvår 2002.

Kontrollen av ordningen har for det første som formål å undersøke om markedsregulators faktiske, gjennomsnittlige prisuttak for melk som råvare er i samsvar med jordbruksavtalens forutsetninger og med nærmere bestemmelser gitt i forskrift. De aktuelle beregninger og vurderinger framgår av dette notatet.

Kontrollen har for det andre som formål å undersøke prisuttak for enkelte produkter (artikler) innenfor de ulike råvaregrupper med tanke på å overvåke at konkurransehennende kryssprissubsidiering ikke oppstår. Resultatene fra denne delen av kontrollen er, i henhold til SLFs brev av 28.06.02, unntatt offentlighet og parts-offentlighet. Disse beregningene er derfor tatt inn i et separat notat som er oversendt Statens landbruksforvaltning.

Oslo, 18. oktober 2002

Leif Forsell

Innhold

	Side
SAMMENDRAG	1
1 INNLEDNING.....	5
1.1 Mandat.....	5
1.2 Gjennomføring	6
2 METODE OG DATA	7
2.1 Forskrifter.....	7
2.2 Formål og vareomfang	7
2.3 Målpriser og prognoserte råvareverdier	9
2.4 Inntekter	10
2.4.1 Generelt.....	10
2.4.2 Valutainntekter i eksportgruppene.....	10
2.4.3 Leieproduksjon	11
2.4.4 Prisdokumentasjon og annen offentlig støtte til melkeprodukter.....	11
2.5 Rabatter og ytelser.....	13
2.6 Kostnader	13
2.7 Kapital	14
2.8 Melkebehov	15
2.9 Forskningsavgift på melk	15
2.10 Dataserier	16
3 RESULTATER.....	17
3.1 Forbrukerpriser.....	17
3.2 Sure, smakstilsette produkter, dagligvare – 1A.....	18
3.3 Ikke smakstilsette produkter, dagligvare – 2A.....	19
3.4 Ikke smakstilsette produkter, industri – 2B.....	20
3.5 Søte, smakstilsette produkter, dagligvare – 3A.....	21
3.6 Ferske oster, dagligvare – 4A.....	22
3.7 Ferske oster, industri – 4B.....	23
3.8 Modne oster, dagligvare – 5A.....	24
3.9 Modne oster, industri – 5B.....	25
3.10 Modne oster, merkevareeksport – 5C	26
3.11 Tørrmelk, industri – 6B.....	27
3.12 Geitemelksprodukter, dagligvare – 7A	28
3.13 Geitemelksprodukter, industri – 7B	29
3.14 Geitemelksprodukter, merkevareeksport – 7C.....	30
3.15 Fløte til konsum, dagligvare – B1	30
3.16 Fløte til smørprodukter, alle markeder – B2	31
3.17 Myse til mysost – B3.....	32
3.18 Kjøremelk, alle markeder – B4	34

Sammendrag

I brev av 28.06.02 fra SLF fikk NILF i oppgave å forestå etterkontrollen av ordningen med prisutjevning for melk for første halvår 2002. Etterkontrollen skal baseres på Forskrift om beregning av råvareverdier i prisutjevningsordningen for melk av 05.12.01.

Kontrollen av prisutjevningen har som formål:

- å undersøke om markedsregulators faktiske og samlede (gjennomsnittlige) målprisuttak er i samsvar med de forutsetninger som er satt i jordbruksavtalen og i forskrift om prisutjevningsordningen for melk. Disse spørsmålene er behandlet i dette notatet.
- å overvåke at konkurransehennende kryssubsidiering, innenfor hver enkelt gruppe av produkter, ikke oppstår. Disse spørsmålene er nærmere behandlet i eget, konfidensielt notat.

Målprisene for melk er fastsatt i jordbruksoppgjøret, og de ble endret med virkning fra 01.11.01 og gjaldt fram til ny avtaleperiode 01.07.02. Målprisene er utgangspunktet for prissettingen i prisutjevningsordningen. I prisutjevningsordningen har markedsregulator for første gang prognosert råvareverdier som danner grunnlaget for fastsetting av satser for avgifter, tilskudd og overføringspris i det halvåret som kontrolleres her. Det er levert kvartalsvise prognoser med ulike satser for gruppene. For å kunne gjennomføre en etterkontroll for halvåret som forskriften foreskriver, har SLF veid sammen de prognoserte råvareverdiene i de ulike periodene slik at de danner et sammenligningsgrunnlag for resultatene i denne kontrollen. Prognosene er veid ut fra volum anvendt råvare i de enkelte gruppene i melkeregnskapet for de aktuelle periodene.

Alle inntekter i form av salg priser i de etterfølgende beregninger er hentet fra Tines interne pris- og salgsstatistikk. I forbindelse med denne etterkontrollen har NILF blitt klar over at Tines pris- og salgsstatistikk ikke inneholder de faktiske inntektene når det gjelder eksportgruppene hvor oppgjøret gjøres i utenlandsk valuta. Tine benytter en fastkurs i sin rapportering til NILF. Dette betyr at inntektene som er oppgitt i materialet til NILF for den kontrollerte perioden er for høye for disse gruppene, men vi har ikke hatt tilgang til de faktiske inntektstallene for å kunne beregne det nøyaktige inntektsnivået.

Ved denne etterkontrollen har en gjort en ny vurdering av inntektene fra produkter som Tine leieproduserer for andre selskap. Dette gjelder merkene Yoplait og Bremykt som Tine produserer for Fjordland. I Tines pris- og salgsstatistikk registreres summen av Tines og Fjordlands inntekter. Dette gir et galt bilde av Tines faktiske inntekter. I den foreliggende etterkontrollen er derfor inntektene i Tines statistikk erstattet med den avtalte prisen for produksjonen mellom Tine og Fjordland for å gi et korrekt bilde av Tines faktiske inntekter. Dette innebærer en prinsipiell endring i beregningene, og det gjør at de nye beregningene ikke blir direkte sammenlignbare med tallene for de tidligere halvårene.

I mandatet for etterkontrollen av første halvår 2002 har SLF gitt NILF i oppdrag å se nærmere på enkelte saker som kan påvirke råvareverdien. De vil kontrollere om produkter som omfattes av etterkontrollen har tatt høyde for de offentlige tilskudd som finnes, og dersom de ikke har dette, må NILF ta hensyn til dette i forbindelse med etterkontrollen. Det er tre typer ordninger som gir støtte til melkeprodukter som omfattes av Forskrift om beregning av råvareverdier: RÅK-/prisnedskrivningsstøtte til bearbejdede produkter, prisnedskrivning i markedsreguleringen og skolemilkordningen. Dette er inntekter for Tine som prinsipielt må med i beregningene. NILF har gått

gjennom de enkelte ordningen og kontrollert om disse inntektene er med i vårt materiale eller ikke.

Som tidligere bygger kontrollen på den faktiske føring av rabatter og ytelser i Tines regnskaper og øvrige dokumentasjon, her under pris- og salgsstatistikk, ABC-kalkyler, samt separat dokumentasjon for «manuelle» rabatter.

Kostnadsdata er hentet fra Tines produktkalkyler. I produktkalkylene er alle kostnader som i denne sammenheng er relevante fordelt for hvert enkelt artikkelnummer etter ABC-prinsippet. I den nå foreliggende kontrollen for første halvår 2002 er det tatt utgangspunkt i de nye produktkalkylene som Tine anvender fra 01.07.02 og som har sin basis i regnskapstall for 2001. For direkte materialer som emballasje og smakstilsetning er kostnadene basert på siste prislister fra leverandørene og de er således ikke hentet fra regnskapet for 2001.

Selv om Tines produktkalkyler for alle praktiske formål er de eneste som kan anvendes med tanke på en kontroll av prisutjevningen, representerer de samtidig, som NILF tidligere har påpekt, også den største usikkerheten ved beregningene i denne rapporten. Vi har i denne etterkontrollen blitt oppmerksom på at deler av Tines kalkyler for konsummelkproduksjon tidligere har vært basert på et utvalg av meierier. At Tines kalkyler har vært basert på et utvalg av meierier var nye opplysninger for NILF.

Et generelt trekk i det foreliggende materialet er at kostnadene i de fleste gruppene øker kraftig. Dette gjenspeiler de konklusjoner NILF tidligere har trukket i forbindelse med utredningen av en ny markedsordning for melk (Bergset m.fl. 2002: 126–7). Vi påviser der at driftskostnadene per liter økte med 14,8 % fra 2000 til 2001.

For eksportproduktene viser kalkylene en ekstra kraftig økning. Tine opplyser i brev av 09.10.02 at dette skyldes at eksportvolumet fra 2000 til 2001 gikk ned slik at det ble et mindre volum å fordele de faste kostnadene på. Dette gir følgelig sterke utslag i kostnadsøkninger for disse produktene.

Tine har tidligere opplyst at de legger til grunn en avskrivningstid for kontorer og boliger på 23 år, for driftsbygninger på 17 år, mens maskiner har en avskrivningstid på 8 år. Kalkulert rente beregnet på kapital bundet i anlegg og produksjonsmidler var beregnet med 6 % i 1.halvår og 8,8 % i 2.halvår 2001. Gjennomsnittssats blir da ca.7,5 % i materialet for regnskapet for 2001 som er grunnlaget for de nye kalkylene fra 01.07.02. Kapital bundet i hvitostlager til modning ved meieriene er beregnet med 8 %. Dette avviker fra det som er oppgitt tidligere halvår da det har vært opplyst at renteberegninger har tatt utgangspunkt i NIBOR 3 mnd + 1 prosentpoeng (unntatt for kapital bundet i lager).

I henhold til Forskrift om beregning av råvareverdier er Tines omregningsfaktorer lagt til grunn. For gruppen for tørrmelk og myse har NILF delvis måttet benytte omregningsfaktorer fra SLF.

For en del av gruppene har omregningsfaktorene endret seg noe fra forrige halvår. For ostegruppene har en del artikler fått endret omregningsfaktor etter en gjennomgang av melkeforbruket hos Tine. Videre ble alle omregningsfaktorer justert etter sammensetningen av normalmelken noe som er normal prosedyre ved alle kalkylejusteringer. For konsummelkprodukter i gruppe 1A, 2A og 2B viser Tine til at det har skjedd en feil i overføringen av tall mellom systemer internt i Tine i andre halvår 2001. Det har resultert i at en del av faktorene som ble benyttet i etterkontrollen for andre halvår 2001 har vært for høye.

NILF har innhentet data for enkelte meierivarer i materialet som ligger til grunn for konsumprisindeksen (KPI) fra Statistisk sentralbyrå. Forbrukerprisene for meierivarer, med unntak for de to brunostene, har vært økende i perioden fra 1998 til og med momsreformen 01.07.01. Momsen på matvarer ble da halvert til 12 %, og alle prisene gikk betydelig ned i andre halvår 2001 som en følge av denne reformen. De nye tallene for første halvår 2002 bekrefter de tendensene vi har sett tidligere. Brunostene synker i

pris og de andre varene stiger i pris. Jarlsbergost har hatt en utvikling som skiller seg fra de andre hovedtrendene. Fram til 01.07.01 steg prisene på linje med de fleste produktene. I andre halvår 2001 sank imidlertid prisen ut over det en forventet gjennom momsreformen. Denne tendensen kan vi også observere i materialet for første halvår 2002.

Resultatene av beregningene som grunnlag for kontroll av prisutjevningen for første halvår 2002, framgår av tabellen nedenfor.

Tabell 1.1 Resultater første halvår 2002. Kroner per liter anvendt rastoff. Sammenlignet med veid prognose

Melk i/til produktgruppe	Veid prognose 01.01– 30.06	Beregnet verdi	Avvik fra veid prognose, øre per liter	Avvik fra veid prognose, prosent
Sure smakstilsatte produkter, dagligvare	5,71	4,62	-1,09	-19,2
Ikke smakstilsatte produkter, dagligvare	5,34	5,36	0,02	0,4
Ikke smakstilsatte produkter, industri	2,99	2,97	-0,02	-0,7
Søte smakstilsatte produkter, dagligvare	3,75	3,36	-0,39	-10,3
Ferske oster, dagligvare	4,71	4,66	-0,05	-1,0
Ferske oster, industri	2,63	2,68	0,05	1,9
Modna oster, dagligvare	3,60	3,54	-0,06	-1,8
Modna oster, industri	2,61	2,66	0,05	1,9
Modna oster, merkevareeksport	2,59	2,53	-0,06	-2,3
Tørrmelk, industri	2,87	2,51	-0,33	-12,7
Geitemelksprodukter, dagligvare	4,13	4,28	0,15	3,7
Geitemelksprodukter, industri	¹⁾	1,23		
Geitemelksprodukter, merkevareeksport	²⁾	1,33		
Fløte til kremfløte	28,07	27,72	-0,35	-1,2
Fløte til smør	8,00	7,41	-0,59	-7,3
Myse til mysost, dagligvare	2,38	2,36	-0,02	-0,7
Myse til mysost, alle markeder	³⁾	1,80		

1) Tine har ikke prognosert verdier for denne gruppen

2) Tine har kun prognosert en verdi i andre kvartal

3) Tine har kun prognosert myseverdi for dagligvaremarkedet

Beregningene for første halvår 2002 viser at faktiske råvareverdier er innenfor et avvik på +/- 2 % i forhold til de prognoserte råvareverdiene for 8 grupper.

Tabell 1.2 Resultater første halvår 2002. Kroner per liter anvendt rastoff. Sammenlignet med malpris

Melk i/til produktgruppe	Malpris	Beregnet verdi	Avvik fra malpris, øre per liter	Avvik fra malpris, prosent
Sure smakstilsatte produkter, dagligvare	5,79	4,62	-1,17	-20,3
Ikke smakstilsatte produkter, dagligvare	5,36	5,36	0,00	0,0
Ikke smakstilsatte produkter, industri	2,93	2,97	0,04	1,4
Søte smakstilsatte produkter, dagligvare	3,62	3,36	-0,26	-7,1
Ferske oster, dagligvare	4,44	4,66	0,22	5,0
Ferske oster, industri	2,87	2,68	-0,19	-6,6
Modna oster, dagligvare	3,61	3,54	-0,07	-2,1
Modna oster, industri	2,87	2,66	-0,21	-7,4
Modna oster, merkevareeksport	2,55	2,53	-0,02	-0,8
Tørrmelk, industri	2,98	2,51	-0,47	-15,9
Geitemelksprodukter, dagligvare	4,07	4,28	0,21	5,3
Geitemelksprodukter, industri	2,87	1,23	-1,64	-57,3
Geitemelksprodukter, merkevareeksport	2,55	1,33	-1,22	-47,7
Fløte til kremfløte	28,16	27,72	-0,44	-1,6
Fløte til smør	7,94	7,41	-0,53	-6,6
Myse til mysost, dagligvare	2,31	2,36	0,05	2,2
Myse til mysost, alle markeder	2,31	1,80	-0,51	-22,1

Det er første periode en både har målpriser og prognoser å sammenligne resultatene med. Beregningene viser at de faktiske råvareverdiene jevnt over stemmer mer overens med prognosene enn med målprisene i jordbruksavtalen for de fleste gruppene.

1 Innledning

1.1 Mandat

I brev av 28.06.02 fra Statens landbruksforvaltning (SLF) fikk NILF i oppgave å forestå etterkontrollen av ordningen med prisutjevning for melk for første halvår 2002:

«SLF har fastsatt en egen forskrift av 5.12.01 om beregning av råvareverdier i PU, gjeldende fra 1. januar 2002. Nevnte forskrift, slik den gjaldt fra 1.1.02 til 30.6.02, legges følgelig til grunn for etterkontrollen for 1. halvår 2002.

SLF ønsker at NILF foretar nærmere vurderinger vedrørende:

- *Virkning av at det ble innført forskningsavgift på melk fra 1.7.2002*
- *Produkter som omfattes av etterkontrollen og som mottar RÅK-støtte eller annen prisnedskrivningsstøtte over statlige ordninger*

I den grad nevnte forhold påvirker råvareverdiene for produktgruppene som inngår i etterkontrollen, ber vi om at NILF tar hensyn til dette.

SLF forutsetter at Tine stiller alt nødvendig datamateriale til disposisjon i forbindelse med etterkontrollen.

1. Etterkontroll av pris- og biproduktgrupper

SLF ber på denne bakgrunn NILF foreta en etterkontroll av beregnet gjennomsnittlig råvareverdi som Tine har oppnådd for de prisgruppene som er spesifisert i forskrift for beregning av råvareverdier i PU.

2. Etterkontroll av enkeltprodukter

SLF ber videre NILF foreta en etterkontroll av visse utvalgte enkeltprodukter, slik som det fremgår av forskrift for beregning av råvareverdier i PU vedlegg 1.

Resultatene fra etterkontrollen av enkeltprodukter skal unntas offentlighet i henhold til offentlighetsloven §5a, jf. forvaltningsloven §13 første ledd nr. 2.

3. Betingelser

Frist for utredningsoppdraget settes til 30. september 2002.

SLF forutsetter da at alt relevant materiale er tilgjengelig fra Tines side innen 20. august 2002. SLF sender eget brev om dette til Tine BA.

Utredningen skal skje innen en kostnadsramme på 2 månedsverk.

NILF plikter å hindre at andre får adgang eller kjennskap til opplysninger som i medhold av lov eller forskrift er underlagt taushetsplikt, og som NILF får kjennskap til i forbindelse med dette oppdraget.

Om NILF i arbeidet med etterkontrollen finner andre forhold som er relevante for etterkontrollen, ber vi om at dette tas med i utredningen. Rapportering underveis og sluttrapportering vedrørende oppdraget skjer til SLF. Om det viser seg nødvendig vil oppfølgingsoppdrag bli gitt underveis.»

I brev til NILF av 15.08.02 skriver SLF:

Når det gjelder etterkontrollen for 1. halvår 2002, viser vi til brev av 28.6.2002. Her gjorde vi oppmerksom på at det fortsatt var en del uavklarte prinsipper rundt håndteringen av myse.

Med bakgrunn i LDs brev av 5.7.2002 vil SLF foreta en vurdering av råvareverdiene for myse i forbindelse med etterkontrollen for 1. halvår 2002 og den forbindelse ber vi om at NILF beregner Tines oppnådde råvareverdier både for myse til mysost omsatt i dagligvaremarkedet og i alle markeder.

Vi viser til kopi av e-post 8.8.2002 der Tine får utsatt frist for levering av materiale til NILF til 1.9.2002. Fristen for NILF for å ferdigstille etterkontrollen for 1. halvår 2002 utvides tilsvarende til 10.10.2002.

1.2 Gjennomføring

NILF mottok materialet fra Tine 01.09.02 og dette var i all hovedsak fullstendig, men NILF har mottatt supplerende materiale helt frem til 08.10.02. Det har vært nødvendig å ta en gjennomgang av SLFs liste med produkter som det skal regnes på. Vi har også hatt en dialog om andre saker med Tine slik det vil fremgå av rapporten.

2 Metode og data

2.1 Forskrifter

Som følge av forslagene fra en partssammensatt gruppe høsten 2001 ble forskrift om prisutjevningsordningen for melk endret fra 01.01.02 og det ble utarbeidet en ny forskrift om beregning av råvareverdier i prisutjevningsordningen for melk (heretter kalt Forskrift om beregning av råvareverdier) som tok til å gjelde samme dato. Retningslinjene i denne forskriften ble brukt i utarbeidelsen av etterkontrollen for andre halvår 2001, men de gjelder formelt kun fra det halvåret vi nå har kontrollert. Forskriften som gjelder første halvår 2002 er trykt som vedlegg til denne rapporten. Den ble endret med virkning fra 01.07.02.

2.2 Formal og vareomfang

Kontrollen av prisutjevningen har som formål:

- å undersøke om markedsregulators faktiske og samlede (gjennomsnittlige) råvareverdiuttak er i samsvar med de forutsetninger som er satt i jordbruksavtalen og forskrift om prisutjevningsordningen for melk.
- å overvåke at konkurransehennende kryssubsidiering, innenfor hver enkelt gruppe av produkter, ikke oppstår.

For å ivareta første del av formålet er det nødvendig å gjøre beregninger for hele varespekteret inndelt etter de respektive grupper i utjevningen. Hvilke produkter som skal være med i beregningene for de enkelte gruppene er fastsatt i vedlegg til Forskrift om råvareverdiberegning fra SLF. Artikkelnumrene til Tine er ingen statistisk størrelse. Produkter går ut, nye kommer til og det rapporteres på nr som ikke har vært i bruk på en stund. Det var derfor ikke overensstemmelse mellom vedlegget til forskriften og det materialet vi fikk oversendt fra Tine til etterkontrollen for første halvår 2002. Etter en

dialog mellom NILF, Tine og SLF har SLF nå laget en ny produktliste for første halvår 2002, og våre beregninger inneholder kun produkter fra denne listen med salg i dette tidsrommet.

For å ivareta andre del av formålet er det bestemt at den detaljerte kontrollen skal omfatte i alt 30 enkeltprodukter. Beregninger for disse enkeltartiklene er unntatt offentlighet og er derfor oversendt SLF i eget notat. Produktene det er regnet på er:

Dagligvaremarkedet:

- helmelk, 1 liter
- lettmelk, 1 liter
- skummetmelk, 1 liter
- skummet kulturmilk, 1 liter
- kulturmilk, 1 liter
- kremfløte 38 %, 1/3 liter
- lettrømme 3 dl
- fruktyoghurt, jordbær 175 ml
- fruktyoghurt, jordbær 4x125 gram
- Go'morgen yoghurt jordbær, 195 gram
- kremost urte 28 %, beger
- mozzarella, 5 kg
- Norvegia skorpefri F45, 1 kg
- Norvegia skorpefri F45, 1,2 kg økobit
- Norvegia skorpefri F45, 500 g (standardvekt)
- Norvegia skorpefri F45, under 600 g (veievare)
- Lettere Norvegia skorpefri under 600 g (veievare)
- Jarlsberg skorpefri F45, 500 g (standardvekt)
- Nøkkelost skorpefri F45, 1 kg
- Ekte geitost FG 33, 1 kg
- Fløtemysost F33, 1 kg
- Fløtemysost F33, 1/2 kg
- Gudbrandsdalsost G35, 1 kg
- Gudbrandsdalsost G35, 1/2 kg
- normalsaltet smør, 1/2 kg.

Industriområdet:

- Skummetmelk på tank
- Jarlsberg F45 skorpefri, 10 kg
- Norvegia F45 skorpefri, 10 kg
- Skummetmelkpulver, 750 kg sekk
- Melkepulver 20 %, 750 kg sekk.

2.3 Malpriser og prognoserte råvareverdier

Målprisene for melk er fastsatt i jordbruksoppgjøret, og de ble endret med virkning fra 01.11.01 og gjaldt fram til ny avtaleperiode 01.07.02. Målprisene er utgangspunktet for prissettingen i prisutjevningsordningen.

I prisutjevningsordningen har markedsregulator for første gang prognosert råvareverdier som danner grunnlaget for fastsetting av satser for avgifter, tilskudd og overføringspris i det halvåret som kontrolleres her. Det er levert prognoser i to perioder med ulike satser for gruppene. De aktuelle periodene er:

- 1. kvartal
- 2. kvartal

SLF har i første halvår 2002 justert de prognoserte råvareverdiene fra Tine slik at kapitalnormeringene i SLFs vedtak av 06.07.01 ligger inne i grunnlaget for satsene. For hver enkelt gruppe har SLF gått inn og vurdert de kapitalelementene som ligger til grunn i Tines prognosering. Alle prognoserte råvareverdier er så korrigert til det nivået SLF mener er riktig i forhold til den kapitalnormeringen forvaltningen har vedtatt. Det er disse justerte prognoserte råvareverdiene som er grunnlag for satsene i ordningen.

Vi står dermed overfor to ulike utgangspunkt for sammenligning med de beregningene NILF gjør. Siden det er Tines opprinnelige kalkyler og våre beregninger som ligger på samme nivå når det gjelder kapitalnormering, vil vi konsekvent sammenligne våre resultater med disse. En sammenligning med de justerte råvareverdiene som har ligget til grunn for satsene i ordningen ville ikke kunne gjøres direkte siden våre beregninger er basert på Tines kalkyler som ikke er justert for kapitalnormering.

For å kunne gjennomføre en etterkontroll for halvåret som forskriften foreskriver, har SLF derfor veid sammen Tines prognoserte råvareverdier i de ulike periodene. Prognosene er veid ut fra volum anvendt råvare i de enkelte gruppene i melkeregnskapet for de aktuelle periodene. De aktuelle prognoserte råvareverdiene for våren 2002 framgår av tabellen nedenfor. Med bakgrunn i disse veide prognosene er NILF bedt om å regne gjennomsnittlige faktiske råvareverdier for hele første halvår 2002.

Tabell 2.1 Prognoserte ravareverdier i prisutjevningen for melk første halvår 2002.
Kroner per liter anvendt ravare

Produktgruppe	Malpris	Prognose per 01.01	Prognose per 01.04	Veid prognose
Sure smakstilsatte produkter, dagligvare	5,79	5,70	5,72	5,71
Ikke smakstilsatte produkter, dagligvare	5,36	5,32	5,37	5,34
Ikke smakstilsatte produkter, industri	2,93	2,98	3,00	2,99
Søte smakstilsatte produkter, dagligvare	3,62	3,66	3,85	3,75
Ferske oster, dagligvare	4,44	4,65	4,75	4,71
Ferske oster, industri	2,87	2,70	2,55	2,63
Modna oster, dagligvare	3,61	3,57	3,63	3,60
Modna oster, industri	2,87	2,67	2,56	2,61
Modna oster, merkevareeksport	2,55	2,57	2,60	2,59
Tørrmelk, industri	2,98	2,96	2,79	2,87
Geitemelksprodukter, dagligvare	4,07	4,02	4,19	4,13
Geitemelksprodukter, industri	2,87			¹⁾
Geitemelksprodukter, merkevareeksport	2,55		2,10	²⁾
Fløte til konsum	28,16	28,01	28,12	28,07
Fløte til smør	7,94	7,99	8,01	8,00
Myse til mysost, dagligvare	2,31	2,38	2,39	2,38
Myse til mysost, alle markeder	2,31			³⁾

1) Tine har ikke prognosert verdier for denne gruppen

2) Tine har kun prognosert en verdi i andre kvartal

3) Tine har kun prognosert myseverdi for dagligvaremarkedet

2.4 Inntekter

2.4.1 Generelt

Alle inntekter i form av salgspriser i de etterfølgende beregninger er hentet fra Tines interne pris- og salgsstatistikk. Ut over pris- og salgsstatistikken til Tine er det også innhentet en del data for meierivarer i materialet som ligger til grunn for konsumprisindeksen (KPI) fra Statistisk sentralbyrå. Disse opplysningene er til en viss grad nyttet som et supplement ved vurderingen av enkeltartikler. Den mer konkrete bruken av dette materialet framgår av eget (konfidensielt) notat oversendt til SLF.

2.4.2 Valutainntekter i eksportgruppene

I forbindelse med denne etterkontrollen har NILF blitt klar over at Tines pris- og salgsstatistikk ikke inneholder de faktiske inntektene når det gjelder eksportgruppene hvor oppgjøret gjøres i utenlandsk valuta. Tine gjør oppmerksom på følgende i brev av 09.10.02:

«I hele perioden det her snakkes om (både 2. halvår 2001 og 1. halvår 2002) har TINE i sine systemer benyttet en fastkurs på de ulike valutaene. Dette innebærer at som salgsinntekter i våre statistikker kommer fakturert valutabeløp * fastkursen. Når den faktiske innbetalingen kommer vil det oppstå et avvik mellom beregnet fastkurs og faktisk kurs på betalingstidspunktet. Denne differansen

kommer som en finansinntekt / –kostnad i regnskapet. Oppstillingene over prisuttaket henter imidlertid prisene fra statistikken og differansen fanges ikke opp.

I hele perioden har det vært benyttet en fastkurs på kr 9,00 pr. USD. I 2. halvår 2001 har dette gitt et tilnærmelesvis riktig uttrykk for faktisk USD-nivå. I 1. halvår 2002 har imidlertid USD blitt sterkt svekket i forhold til NOK. Det har derfor påløpt en agio-kostnaden i TINE BA som fremkommer som finanskostnad, og som ikke er medtatt i oppstillingene over prisuttaket.»

Dette betyr at inntektene som er oppgitt i materialet til NILF for den kontrollerte perioden er for høye for disse gruppene, men vi har ikke hatt tilgang til de faktiske inntektstallene for å kunne beregne det nøyaktige inntektsnivået.

2.4.3 Leieproduksjon

Ved denne etterkontrollen har en gjort en ny vurdering av inntektene fra produkter som Tine leieproduserer for andre selskap. Dette gjelder merkene Yoplait og Bremykt som Tine produserer for Fjordland. Forskrift om prisutjevningsordningen for melk sier at det er markedsregulators netto salgsinntekter som skal benyttes i beregningene av råvareverdier, og forskrift om beregning av råvareverdier sier at salgsprisene skal hentes fra markedsregulators interne pris- og salgsstatistikk.

Fjordland er et selvstendig selskap som er delvis eid av Tine, men de har et nært samarbeid om produksjon og distribusjon. I Tines salgsstatistikk registreres bruttoinntektene av disse produktene ved salg ut fra meieriet. Imidlertid vil en del av disse inntektene gå til selskapet Fjordland. Tine har kun produksjonskostnader og ingen markedsføringskostnader for disse produktene. Produksjonskostnadene dekkes gjennom en avtalt pris mellom Tine og Fjordland, og utover dette står Fjordland for kostnader knyttet til markedsføring og distribusjon. Tines nettoinntekter fra disse produktene er derfor kun den avtalte prisen med Fjordland som dekker produksjonskostnadene.

I Tines pris- og salgsstatistikk registreres summen av Tines og Fjordlands inntekter. Dette gir et galt bilde av Tines faktiske inntekter. I den foreliggende etterkontrollen er derfor inntektene i Tines statistikk erstattet med den avtalte prisen for produksjonen mellom Tine og Fjordland for å gi et korrekt bilde av Tines faktiske inntekter. Når det gjelder de konkrete følgene dette har fått, viser vi til kapittel 3.2 og 3.16. Dette innebærer en prinsipiell endring i beregningene, og det gjør at de nye beregningene ikke blir direkte sammenlignbare med tallene for de tidligere halvårene.

2.4.4 Prisnedskrivning og annen offentlig støtte til melkeprodukter

I mandatet for etterkontrollen av første halvår 2002 har SLF gitt NILF i oppdrag å se nærmere på enkelte saker som kan påvirke råvareverdien. De vil kontrollere om produkter som omfattes av etterkontrollen har tatt høyde for de offentlige tilskudd som finnes, og dersom de ikke har dette, må NILF ta hensyn til dette i forbindelse med etterkontrollen.

Det er tre typer ordninger som gir støtte til melkeprodukter som omfattes av Forskrift om beregning av råvareverdier:

- RÅK-/Prisnedskrivningsstøtte til bearbejdede produkter
- Prisnedskrivning i markedsreguleringen
- Skolemelkordningen

Dette er inntekter for Tine som prinsipielt må med i beregningene. NILF har gått gjennom de enkelte ordningene og kontrollert om disse inntektene er med i vårt materiale eller ikke. Fra og med det halvåret vi har regnet på her, er alle slike inntekter med i beregningene.

2.4.4.1 RAK-støtte

RÅK-støtte eller prisnedskrivningsstøtte kan gis til produkter som omfattes av protokoll 3 i EØS-avtalen. For melkeprodukter er det svært få produkter som omfattes av denne ordningen. Derimot er det to produkter som i første halvår 2002 har fått støtte. Det er Collett morsmelkerstatning og iskremblanding. Til sammen fikk Tine Norske Meierier om lag kr 604 000,- i prisnedskrivning¹. Dette er støtte som Tine får i etterkant, og som er inntekter som erverves. CME-produktene inngår i gruppen Tørrmelk – industri, mens Iskremblanding inngår i gruppen Ikke smaksatt flytende – industri.

2.4.4.2 Tiltak gjennom markedsreguleringen

Forskrift om prisutjevningsordningen for melk skiller mellom produkter som går til markedsregulering innenlands og utenlands. § 5 nevner særskilt at melkeprodukter som går til reguleringseksport skal innplasseres i prisgruppene som ved salg til industrimarkedet. Reguleringseksporten er skilt ut for seg selv i egne grupper, men får tilskudd via prisutjevningsordningen tilsvarende industrimarkedet og godtgjørelse fra fondet for omsetningsavgift for ytterligere tap på eksport. En beregner ikke råvareverdier for disse gruppene.

Retningslinjer for bevilgninger til reguleringstiltak innenfor melkesektoren åpner for ulike avsetningstiltak for produkter som selges på det innenlandske markedet. Det er åpnet for billigsalg, anvendelse av meieriprodukter til fôr, anvendelse av geitemelk til fôr, særskilte tiltak godkjent av Omsetningsrådets arbeidsutvalg, prisnedskrivning av fett til margarinindustrien og prisnedskrivning av skolemilk.

I perioden etter at ny prisutjevningsordning trådte i kraft 01.07.00 er det kun prisnedskrivning av melkefett (smørølje), prisnedskrivning av skolemilk og godtgjøring for geitemelk til fôr som har blitt benyttet på innenlandske produkter. De produktene som får prisnedskrivning fra markedsreguleringen er alle med i SLFs vedlegg til Forskrift om beregning av råvareverdier over produkter som skal med i beregningene. Unntaket er geitemelk til fôr som ikke inngår i Tines melkeregnskap ved rapportering til prisutjevningsordningen eller i listen over produkter som det skal beregnes råvareverdi for. En må ta disse inntektene med i beregningen av råvareverdier.

Smørølje på tank får kun prisnedskrivning gjennom omsetningsavgiften. Tine reduserer prisen til kunde tilsvarende den forventede støttesatsen. Ut fra bestemmelsene om prisnedskrivning av melkefett, har Tine mulighet til å få refundert midler i henhold til prisnedskrivningssatsen. Det refunderte beløpet var på kr 2 581 359,- for første halvår 2002. Dette beløpet legges til eksisterende inntekter for smørølje.

2.4.4.3 Skolemilkordningen

I henhold til forskrift om bevilgninger til reguleringstiltak innenfor melkesektoren §10, fastsatt av Omsetningsrådet 28.11.96, kan det godtgjøres for prisnedskrivning i forbindelse med gjennomføring av skolemilkordningen. Ca. en fjerdedel av prisnedskrivningen finansieres gjennom en årlig bevilgning over jordbruksavtalen og resten finansieres over omsetningsavgiften. Både Tine og Gausdalmeieriet var med i ordningen for skoleåret 2001/2002.

I følge Tines salgsoppgaver har man til sammen levert 8 929 815 liter melk med kr 2,50 per liter i prisnedskrivning. Prisnedskrivning for TINE BA ved levering av

---

¹ Dette er utbetalt beløp på det volum som er solgt første halvår 2002.

skolemilk i første halvår 2002 tilsvarer kr 22 324 537. Disse midlene vil tillegges inntektene for de aktuelle artikkelnumrene i gruppen Ikke smaksatt flytende – dagligvare. Dette dreier seg om et betydelig beløp som ikke er hensyntatt i tidligere beregninger.

2.5 Rabatter og ytelser

Som tidligere bygger kontrollen på den faktiske føring av rabatter og ytelser i Tines regnskaper og øvrige dokumentasjon, her under pris- og salgsstatistikk, ABC-kalkyler, samt separat dokumentasjon for «manuelle» rabatter.

Den siste formen gjelder rabatter som ikke er inkludert i priser/salgsfaktura eller i kostnadskalkylene. I tabellene som gjengir beregninger, er disse rabattene omtalt som «annen rabatt». Dette gjelder salg som ivaretas av Tine som konsern. Tilsvarende salgskostnader for flytende produkter som selges fra meieriselskapene, er inkludert i pris- og salgsstatistikken for øvrig.

2.6 Kostnader

Kostnadsdata er hentet fra Tines produktkalkyler. I produktkalkylene er alle kostnader som i denne sammenheng er relevante (og med tillegg av noen som må trekkes fra, jf. nedenfor), fordelt for hvert enkelt artikkelnummer etter ABC-prinsippet.² Tine etablerte ABC-kalkyler i 1999 basert på kostnadstall fra 1998. I den nå foreliggende kontrollen for første halvår 2002 er det tatt utgangspunkt i de nye produktkalkylene som Tine anvender fra 01.07.02 og som har sin basis i regnskapstall for 2001. For direkte materialer som emballasje og smakstilsetning er kostnadene basert på siste prisliste fra leverandørene og de er således ikke hentet fra regnskapet for 2001.

Selv om Tines produktkalkyler for alle praktiske formål er de eneste som kan anvendes med tanke på en kontroll av prisutjevningen, representerer de samtidig, som NILF tidligere har påpekt, også den største usikkerheten ved beregningene i denne rapporten. Vi har i denne etterkontrollen blitt oppmerksom på at deler av Tines kalkyler for konsummelkproduksjon tidligere har vært basert på et utvalg av meierier. Tine skriver i brev til NILF av 09.10.02:

«Produksjonskostnadene i kalkylen baseres på kostnadstall fra TINE-meieriene. Denne kostnaden utgjør ca. 1/3 av totalkalkylen for de flytende produktene og ca. 1/2 parten av kostnadene for de faste modnede oster. Resten av kalkylen er emballasje og andre direkte materialer, salgskostnader, markedsføring og andre felleskostnader i TINE.

Det er i forbindelse med 2002 kalkylene bearbeidet kostnadstall fra alle anlegg i TINE som har hatt løpende driftsforhold, i alt 56 anlegg. Av disse anleggene er det 20 konsummelkanlegg. Det er kalkylene for den største gruppen av melkeprodukter, ikke smaksatte flytende produkter, som omfatter flest anlegg.

---

² ABC = Activity-Based-Costing, som representerer en kostnadsnorm eller et gjennomsnitt. Hvilke kostnader og resultater meieriselskapene hver for seg og for ulike produkter deretter faktisk får, vil variere.

Det er flere spesialprodukter der én produksjonslinje dekker hele landet. For disse produksjonene vil produksjonsdelen i kalkylen bestå av kun en observasjon. Disse kalkylene vil særlig bli påvirket av volumendringer og kostnadsendringer.

Det har vært et stort tallmateriale å bearbeide. Kompetansen er utviklet underveis. Ansatte i meieriselskapene står for utarbeidelse av produksjonskostnadene i kalkylen. Ansatte i TINE sentralt koordinerer tallmaterialet og utarbeider gjennomsnittskostnader. Rutinene for kostnadsfordelinger og bearbeidningen av tallmaterialet er forbedret ettersom erfaring er vunnet.

I 2002 har TINE derfor maktet å innhente tallmaterialet fra alle anlegg. Tidligere har en det vært nødvendig å begrense tallmaterialet. Begrensningen har vært gjort ved at et utvalg av anlegg som produserer standard konsummelk produkter har ligget til grunn for gjennomsnittskalkylen. Utvalget besto av 9 anlegg i 2000 og 11 anlegg i 2001. Disse anleggene produserte og solgte mer enn halvparten av landets «flytende ikke smaksatte melkeprodukter».

At Tines kalkyler har vært basert på et utvalg av meierier var nye opplysninger for NILF.

Brevet fra Tine viser at de kostnadene som har vært basert på et utvalg er produksjonskostnadene og salgskostnadene (slik de fremkommer i materialet som leveres til NILF). Når det gjelder de kostnadsøkningene vi har observert i alle flytende gruppene, stammer de fra kostnadsøkninger på markedsføring og salgskostnader. Markedsføringskostnadene er ikke berørt av utvalgsproblematikken.

Tine har beregnet økningene i salgskostnadene når en benytter samme utvalg som forrige halvår. De viser at dette utvalget hadde høyere kostnadsøkning enn gjennomsnittet når en tok med alle meierier.

Tines produktkalkyler omfatter også kostnader knyttet til deler av produsentytelser som for eksempel kontroll av leverandørmelk, produsentoppgjør og gårdstank. Siden dette er kostnader som faller utenfor prisutjevningen, har det ved kontrollen vært nødvendig å trekke ut disse kostnadene fra det datamaterialet som i utgangspunktet ble oversendt.

Et generelt trekk i det foreliggende materialet er at kostnadene i de fleste gruppene øker kraftig. Dette gjenspeiler de konklusjoner NILF tidligere har trukket i forbindelse med utredningen av en ny markedsordning for melk (Bergset m.fl. 2002: 126–7). Vi påviser der at driftskostnadene per liter økte med 14,8 % fra 2000 til 2001. I materialet som ligger til grunn for denne etterkontrollen baserer Tine sine kalkyler på regnskapstall for 2001. Det var på dette grunnlaget forventet at kostnadene per enhet ville øke.

For eksportproduktene viser kalkylene en ekstra kraftig økning. Tine opplyser i brev av 09.10.02 at dette skyldes at eksportvolumet fra 2000 til 2001 gikk ned slik at det ble et mindre volum å fordele de faste kostnadene på. Dette gir følgelig sterke utslag i kostnadsøkninger for disse produktene.

2.7 Kapital

Kontrollen for første halvår 2002 er som nevnt i forrige kapittel, basert på de produktkalkylene som gjelder fra 01.07.02. De etterfølgende beregninger er basert på Tines kostnadskalkyler (ABC) slik de foreligger, og råvareverdiberegningene er således gjennomført uten implementering av SLFs kapitalvedtak.

Tine har tidligere opplyst at de legger til grunn en avskrivningstid for kontorer og boliger på 23 år, for driftsbygninger på 17 år, mens maskiner har en avskrivningstid på 8 år.

I brev av 09.10.02 opplyser Tine:

«Kapitalkostnadene i kalkylen er basert på avskrivninger i henhold til TINE standard i 2001.

De fleste selskap fikk økning i avskrivningene som følge av standarden.

Kalkulert rente beregnet på kapital bundet i anlegg og produksjonsmidler var beregnet med 6 % i 1.halvår og 8,8 % i 2.halvår 2001. Gjennomsnittssats blir da ca. 7,5 %.

Kapital bundet i hvitost-lager til modning ved meieriene er beregnet med 8 %.»

Disse forutsetningene avviker fra det som er oppgitt tidligere halvår da det har vært opplyst at renteberegninger har tatt utgangspunkt i NIBOR 3 mnd + 1 prosentpoeng (unntatt for kapital bundet i lager).

2.8 Melkebehov

For å kunne beregne råvareverdier, for grupper og enkeltprodukter av meierivarer, er det nødvendig å kjenne forbruket av melk som går med til framstilling av de ulike produkter. I henhold til Forskrift om beregning av råvareverdier er Tines omregningsfaktorer lagt til grunn.

Det finnes noen få unntak fra denne regelen. For å kunne beregne verdi på tørrmelk med den særegne metoden for å komme fram til en verdi på biproduktet fløte, må NILF basere seg på de offisielle faktorene som SLF bruker i melkeregnskapet. Tines omregningsfaktorer for myse har tidligere vært mangelfulle, men de har for dette halvåret blitt ytterligere forbedret. Likevel må NILF for noen få produkter benytte SLFs omregningsfaktorer til myse.

For en del av gruppene har omregningsfaktorene endret seg noe fra forrige halvår. Tine forklarer dette i e-poster av 11.10.02 og 16.10.02. For ostegruppene har en del artikler fått endret omregningsfaktor etter en gjennomgang av melkeforbruket hos Tine. Overgangstallene for fettfritt melketørrstoff ble endret slik at innsatt melk ble redusert tilsvarende registrert prosentvis overdekning. Videre ble alle omregningsfaktorer justert etter sammensetningen av normalmelken noe som er normal prosedyre ved alle kalkylejusteringer.

For konsummelkprodukter i gruppe 1A, 2A og 2B viser Tine til at det har skjedd en feil i overføringen av tall mellom systemer internt i Tine i andre halvår 2001. Det har resultert i at en del av faktorene som ble benyttet i etterkontrollen for andre halvår 2001 har vært for høye. Råvareverdiene for disse tre gruppene som ble fremlagt i Notat 2002-15, er etter all sannsynlighet for lave.

2.9 Forskningsavgift på melk

I mandatet har SLF bedt NILF vurdere virkningen av at det ble innført forskningsavgift på melk fra 01.07.01. Denne avgiften ble for første gang innført på melk og korn fra denne datoen gjennom Forskrift om forskningsavgift på landbruksprodukter av

06.04.01. Avgiften legges på enhver som bruker norskproduserte og importerte landbruksprodukter til ervervsmessig bearbeiding eller framstilling av nærings- og nytelsesmidler, for melkesektoren vil det si meieriene. Forutsetningen er dermed at avgiften skal tas ut i markedet og ikke være en kostnad for bonden eller meieriet.

Forskningsavgiften utgjør 0,3 % av avgiftsgrunnlaget og styret for fondet har fastsatt avgiften for melk til 1 øre per liter fra 01.07.01. Satsen har ikke blitt endret i senere perioder.

Avgiften er lagt på innveid melkemengde til meieriet og den kreves inn av SLF sammen med omsetningsavgiften. Det betyr at avgiften kreves inn fra meierier med egne leverandører. Markedsregulator må kreve inn denne avgiften for den melken de leverer til uavhengige meierier.

Tine opplyser i brev av 09.10.02 at avgiften var innarbeidet i prisendringene fra 01.11.01 og at den er lagt inn i produksjonskalkylene som en del av Tines felleskostnader i det kalkylematerialet som NILF benytter i denne og den forrige etterkontrollen.

2.10 Dataserier

NILF har nå beregnet råvareverdier i prisutjevningsordningen i fire halvår og noen av dem er også revidert. I dette notatet er det hele tiden henvist til de siste og mest oppdaterte beregninger for de tidligere halvår. Dersom noe er uklart med disse beregningene, bør en gå tilbake til det notatet hvor resultatene ble offentliggjort første gang for å finne eventuelle kommentarer.

Andre halvår 2000 utgjør et spesielt tilfelle. For dette halvåret er det foretatt beregninger både med 1999-kostnader og 2000-kostnader fra Tines kalkyler. Det er derfor referert to resultatkolonner for dette halvåret. De opprinnelige beregningene med 1999-kostnader står i den første resultatkolonnen og de reviderte beregningene med 2000-kostnader står i den andre resultatkolonnen som kalles «revidert». For andre spørsmål knyttet til denne saken viser vi til NILF Notat 2002–30.

I gruppen myse til mysost har det stått strid om hvilke markeder som skal inngå i beregningene. NILF har derfor blitt bedt om å beregne råvareverdier både for dagligvaremarkedet og samlet for alle markeder. I tidligere etterkontroller var beregningene for alle markeder en del av den konfidensielle rapporten. Opplysningene for myse til mysost alle markeder ble første gang offentliggjort i NILF Notat 2002–33, og vi bringer her beregninger for alle fire halvårene i disse markedene.

3 Resultater

3.1 Forbrukerpriser

NILF har innhentet data for enkelte meierivarer i materialet som ligger til grunn for konsumprisindeksen (KPI) fra Statistisk sentralbyrå. KPI er utviklet for å måle prisendring, og ikke først og fremst for å si noe om prisnivåer. Ved omlegging av KPI fra 1998 ble det etablert et nytt utgangsnivå (prisinivå) der nåværende indekser bygger på 1998 = 100. Prisinivåer og utvikling for aktuelle varer framgår av tabellen nedenfor. Når et produkt ikke er presist definert i forhold til pakning eller størrelse, skal oppgavegiver for øvrig velge det produktet som har «størst omsetning». De angitte forbrukerprisene er inklusive moms.

Det generelle bildet som kan leses ut av tabellen nedenfor, er at forbrukerprisene for meierivarer, med unntak for de to brunostene, har vært økende i perioden fra 1998 til og med momsreformen 01.07.01. Momsen på matvarer ble da halvert til 12 %, og alle prisene gikk betydelig ned i andre halvår 2001 som en følge av denne reformen.

De nye tallene for første halvår 2002 bekrefter de tendensene vi har sett tidligere. Brunostene synker i pris og de andre varene stiger i pris. Jarlsbergost har hatt en utvikling som skiller seg fra de andre hovedtrendene. Fram til 01.07.01 steg prisene på linje med de fleste produktene. I andre halvår 2001 sank imidlertid prisen ut over det en forventet gjennom momsreformen. Denne tendensen kan vi også observere i materialet for første halvår 2002.

Tabell 3.1 Forbrukerpriser for meierivarer. Priser i kroner per liter/kg. Indeks: 1998 = 100

	Pris		Første halvar		Andre halvar		Pris	
	1998	1999	2000 ¹⁾	2000 ¹⁾	2001 ¹⁾	2001 ¹⁾	2002 ¹⁾	Første halvar 2002
Helmelk	9,87	101,7	102,9	103,9	105,3	96,5	98,7	9,74
Lettmelk	9,06	101,7	103,4	101,9	102,8	93,7	95,7	8,67
Skummet melk	8,76	100,8	101,4	100,5	101,2	92,4	95,6	8,38
Skummet kulturmilk	9,02	103,7	107,2	110,9	114,2	105,4	109,7	9,89
Kremfløte 38 % – 1/3 l.	14,10	100,8	101,7	102,1	102,4	94,5	96,9	13,67
Yoghurt – 175 ml	4,62	102,3	103,1	107,5	109,3	104,5	105,3	4,87
Norvegia	76,70	100,4	101,1	101,6	98,9	88,3	90,3	69,23
Nøkkelos	78,46	102,3	103,3	102,4	103,5	94,3	96,4	75,64
Fløtemysost	67,20	97,6	92,4	96,9	97,6	88,2	86,5	58,11
Gudbrandsdalsost	66,52	100,4	96,3	94,4	92,9	83,4	82,7	55,02
Smør, normals. – 1/2 kg	17,95	104,8	103,7	106,0	110,4	100,2	100,9	18,11
Jarlsberg	81,69	99,0	100,0	104,5	105,0	91,6	88,2	72,02

1) Indekser for halvår er beregnet av NILF med utgangspunkt i manedsdata. MVA-satsene var 23 % i andre halvår 2000, 24 % i første halvår 2001 og 12 % fra og med andre halvår 2001

Kilde: Statistisk sentralbyrå

3.2 Sure, smakstilsette produkter, dagligvare – 1A

Gruppen har en solgt produktmengde på 18,6 mill. liter (16,3 mill. liter kumelk) i første halvår 2002 og omfatter 89 artikler.

Tabell 3.2 Sure, smakstilsatte produkter – dagligvare. Kroner per liter

	Andre halvar 2000	Andre halvar 2000 revidert	Første halvar 2001	Andre halvar 2001	Første halvar 2002
Brutto fakturert	19,15	19,15	19,14	19,18	18,81
- Fakturert rabatt	0,45	0,45	0,47	0,52	0,44
Netto pris	18,70	18,70	18,67	18,66	18,37
Inntekt biprodukter ¹⁾	0,14	0,14	0,16	0,25	0,18
Sum inntekter	18,84	18,84	18,83	18,91	18,55
Kostnader, produksjon	13,10	13,72	13,85	13,77	14,51
Verdi rastoff	5,74	5,12	4,98	5,14	4,04
Omregningsfaktor, kumelk	0,873	0,873	0,873	0,883	0,876
Omregningsfaktor, kufløte	0,012	0,012	0,012	0,017	0,014
Verdi – kroner per liter melk	6,58	5,86	5,70	5,82	4,62
Malpris	5,79	5,79	5,79	5,79	5,79
Avvik fra malpris	0,79	0,07	-0,09	0,03	-1,17
Veid prognose					5,71
Avvik fra prognosen					-1,09
Innsatt fløteverdi	24,63	24,63	24,63	28,40	27,72

1) Nettoberegning for henholdsvis overskudd av fløte og tilført fløte

Gjennomsnittlig råvareverdi er beregnet til 4,62 kroner per liter anvendt melk. Råvareverdien faller kraftig fra forrige halvår. Den viktigste årsaken til dette ligger i at kostnadene i kalkylene øker kraftig. Vi minner også om at en nå kun regner på Tines reelle inntekter av produkter de leieproduserer for andre, jf. kapittel 2.4.3. Dette innebærer at beregningene ikke er sammenlignbare med de tidligere halvårene. Dersom en regnet som tidligere halvår med bruttoinntekter på disse produktene, ville brutto inntekter blitt kr 19,37, fakturert rabatt kr 0,57 og råvareverdien blitt kr 5,10.

3.3 Ikke smakstilsatte produkter, dagligvare – 2A

Dette er en stor gruppe med en solgt produktmengde på om lag 223,4 mill. liter (242,7 mill. liter kumelk) i første halvår 2002. Gruppen består av 53 ulike artikler.

Tabell 3.3 Ikke smakstilsatte produkter – dagligvare. Kroner per liter

	Andre halvar 2000	Andre halvar 2000 revidert	Første halvar 2001	Andre halvar 2001	Første halvar 2002
Brutto fakturert	6,74	6,74	6,76	6,68	6,85
- Fakturert rabatt	0,01	0,01	0,01	0,00	0,00
Netto pris	6,73	6,73	6,75	6,68	6,85
Inntekt biprodukter	1,11 ¹⁾	1,11 ¹⁾	1,11 ¹⁾	1,15	1,15
Sum inntekter	7,84	7,84	7,86	7,83	8,00
Kostnader, produksjon	2,00	1,96	1,99	1,92	2,17
Verdi rastoff	5,84	5,88	5,87	5,91	5,83
Omregningsfaktor, kumelk	1,088	1,088	1,089	1,101	1,086
Omregningsfaktor, kufløte	0,067	0,067	0,067	0,069	0,068
Verdi – kroner per liter melk	5,37	5,40	5,39	5,37	5,36
Malpris	5,11	5,11	5,11	5,24	5,36
Avvik fra malpris	0,26	0,29	0,28	0,13	0,00
Veid prognose					5,34
Avvik fra prognosen					0,02
Innsatt fløteverdi	24,63	24,63	24,63	-	-

1) Nettoberegning for henholdsvis overskudd av fløte og tilført fløte

Gjennomsnittlig råvareverdi er beregnet til 5,36 kroner per liter anvendt melk. Kostnadene i denne gruppen øker relativt kraftig slik at råvareverdien reelt sett faller, men inntektene øker på grunn av den prinsipielle endringen i behandlingen av prisnedskrivning av skolemilk. Økningen av inntektene som følge av dette utgjør beregningsmessig om lag 9 øre i råvareverdien.

3.4 Ikke smakstilsatte produkter, industri – 2B

Gruppen har en solgt produktmengde på om lag 17,1 mill. liter (18,7 mill. liter kumelk) i første halvår 2002. Gruppen har til sammen 26 artikler.

Tabell 3.4 Ikke smakstilsatte produkter – industri. Kroner per liter

	Andre halvar 2000	Andre halvar 2000 revidert	Første halvar 2001	Andre halvar 2001	Første halvar 2002
Brutto fakturert	2,81	2,81	2,79	2,99	3,03
- Fakturert rabatt	0,07	0,07	0,06	0,07	0,04
Netto pris	2,74	2,74	2,73	2,91	2,99
Inntekt biprodukter	1,56	1,56	1,51	1,45	1,42
Sum inntekter	4,30	4,30	4,24	4,36	4,41
Kostnader, produksjon	0,91	0,87	0,89	1,00	1,15
Verdi rastoff	3,39	3,43	3,35	3,37	3,26
Omregningsfaktor, kumelk	1,113	1,113	1,11	1,117	1,099
Omregningsfaktor, kufløte	0,093	0,093	0,09	0,087	0,085
Verdi – kroner per liter melk	3,05	3,08	3,02	3,02	2,97
Malpris	2,93	2,93	2,93	2,93	2,93
Avvik fra malpris	0,12	0,15	0,09	0,09	0,04
Veid prognose					2,99
Avvik fra prognosen					-0,02

Gjennomsnittlig råvareverdi er beregnet til 2,97 kroner per liter anvendt melk som er 2 øre høyere enn veid prognose og 4 øre høyere enn målprisen. Råvareverdien for denne gruppen viser stor stabilitet, men med en svakt synkende tendens over tid som skyldes at kostnadene øker mer enn inntektene.

3.5 Søte, smakstilsatte produkter, dagligvare – 3A

Dette er totalt sett en liten gruppe med en solgt produktmengde på knapt 6,9 mill. liter (7,4 mill. liter kumelk) i første halvår 2002 fordelt på 17 ulike artikler.

Tabell 3.5 Søte, smakstilsette produkter – dagligvare. Kroner per liter

	Andre halvar 2000	Andre halvar 2000 revidert	Første halvar 2001	Andre halvar 2001	Første halvar 2002
Brutto fakturert	13,76	13,76	13,56	13,98	13,88
- Fakturert rabatt	0,05	0,05	0,07	0,08	0,10
Netto pris	13,71	13,71	13,49	13,90	13,78
Inntekt biprodukter	1,32	1,32	1,32	1,30	1,28
Sum inntekter	15,03	15,03	14,81	15,20	15,06
Kostnader, produksjon	11,17	11,59	11,37	11,04	11,44
Verdi rastoff	3,86	3,44	3,44	4,16	3,62
Omregningsfaktor, kumelk	1,115	1,115	1,119	1,095	1,076
Omregningsfaktor, kufløte	0,079	0,079	0,079	0,078	0,076
Verdi – kroner per liter melk	3,46	3,09	3,07	3,80	3,36
Malpris	3,52	3,52	3,52	3,55	3,62
Avvik fra malpris	-0,06	-0,43	-0,45	0,25	-0,26
Veid prognose					3,75
Avvik fra prognosen					-0,39

Gjennomsnittlig råvareverdi for melk anvendt til disse produktene er for første halvår 2002 beregnet til 3,36 kroner per liter. Gruppen ligger nå henholdsvis 26 og 39 øre lavere enn målpris og veid prognose. Som vi har vært inne på tidligere er dette en gruppe hvor råvareverdien svinger avhengig av produktmiksen. Denne gangen går inntektene litt ned mens kostnadene øker.

3.6 Ferske oster, dagligvare – 4A

Produktmengde er på om lag 1,3 mill. kg (7,8 mill. liter kumelk) i første halvår 2002. Gruppen har 27 ulike artikler.

Tabell 3.6 Ferske oster – dagligvare. Kroner per kg/liter

	Andre halvar 2000	Andre halvar 2000 revidert	Første halvar 2001	Andre halvar 2001	Første halvar 2002
Brutto fakturert	51,76	51,76	50,26	51,04	50,26
- Fakturert rabatt	1,28	1,28	1,16	0,97	0,99
- Annen rabatt	1,01	1,01	1,02	1,04	1,44
Netto pris	49,47	49,47	48,08	49,03	47,83
Inntekt biprodukter	0,79	0,79	2,17	2,34	2,86
Sum inntekter	50,26	50,26	50,25	51,37	50,69
Kostnader, produksjon	23,62	24,53	23,48	23,77	22,82
Verdi rastoff	26,64	25,73	26,77	27,60	27,87
Omregningsfaktor, kumelk	5,832	5,832	6,23	5,942	5,979
Omregningsfaktor, kufløte	0,047	0,047	0,13	0,140	0,171
Verdi – kroner per liter melk	4,57	4,41	4,30	4,64	4,66
Malpris	4,34	4,34	4,34	4,38	4,44
Avvik fra malpris	0,23	0,07	-0,04	0,26	0,22
Veid prognose					4,71
Avvik fra prognosen					-0,05

Gjennomsnittlig råvareverdi er beregnet til 4,66 kroner per liter anvendt melk, dvs. 22 øre over målprisen men kun 5 øre lavere enn prognosen. Verdien viser stor grad av stabilitet fra forrige halvår. Både inntektene og kostnadene har sunket.

3.7 Ferske oster, industri – 4B

Gruppen er totalt sett liten og har en solgt produktmengde på omlag 596 000 kg (7,5 mill. liter kumelk) i første halvår 2002.

Tabell 3.7 Ferske oster – industri. Kroner per kg/liter

	Andre halvår 2001	Første halvår 2002
Brutto fakturert	39,48	39,77
- Fakturert rabatt	4,38	4,36
- Annen rabatt	0,00	0,00
Netto pris	35,10	35,41
Inntekt biprodukter	14,55	13,71
Sum inntekter	49,65	49,12
Kostnader, produksjon	16,14	15,57
Verdi rastoff	33,51	33,55
Omregningsfaktor, kumelk	13,001	12,516
Omregningsfaktor, kufløte	0,870	0,820
Verdi – kroner per liter melk	2,58	2,68
Malpris	2,87	2,87
Avvik fra malpris	-0,29	-0,19
Veid prognose		2,63
Avvik fra prognosen		0,05

Det er andre gang vi presenterer beregninger for denne gruppen. Beregnet råvareverdi er kr 2,68 og dette er 5 øre høyere enn veid råvarepris, men 19 øre lavere enn målprisen. Inntektene er svakt økende mens kostnadene har falt noe.

3.8 Modna oster, dagligvare – 5A

Produktmengde i denne gruppen er på om lag 16,3 mill. kg (174,3 mill. liter kumelk) i første halvår 2002. Gruppen har hele 112 ulike artikler.

Tabell 3.8 Modna oster – dagligvare. Kroner per kg/liter

	Andre halvar 2000	Andre halvar 2000 revidert	Første halvar 2001	Andre halvar 2001	Første halvar 2002
Brutto fakturert	52,67	52,91	52,91	53,97	54,25
- Fakturert rabatt	1,15	1,15	1,08	0,80	0,82
- Annen rabatt	0,80	0,80	0,94	1,42	1,38
Netto pris	50,72	50,96	50,89	51,75	52,05
Inntekt biprodukter	6,47	6,47	6,51	6,15	5,98
Sum inntekter	57,19	57,43	57,40	57,90	58,03
Kostnader, produksjon	18,40	19,34	18,63	19,20	20,19
Verdi råstoff	38,79	38,09	38,77	38,70	37,84
Omregningsfaktor, kumelk	10,99	10,99	11,01	10,900	10,704
Omregningsfaktor, kufløte	0,387	0,387	0,389	0,368	0,358
Verdi – kroner per liter melk	3,53	3,47	3,52	3,55	3,54
Malpris	3,50	3,50	3,50	3,54	3,61
Avvik fra malpris	0,03	-0,03	0,02	0,01	-0,07
Veid prognose					3,60
Avvik fra prognosen					-0,06

Gjennomsnittlig råvareverdi for første halvår 2002 er beregnet til 3,54 kroner per liter anvendt melk. Råvareverdien i denne gruppen viser fortsatt stor stabilitet over tid. En annen klar tendens er jevnt over stigende inntekter og kostnader. Verdi råstoff har gått klart ned fra forrige halvår, men gjennomsnittlig omregningsfaktor har også gått ned slik at råvareverdien blir på linje med forrige halvår. Råvareverdien ligger nå under prognose og målpris, og avvikene er 6 og 7 øre.

3.9 Modna oster, industri – 5B

Gruppen har en solgt produktmengde på om lag 3,9 mill. kg (44,0 mill. liter kumelk) i første halvår 2002. Gruppen består av 74 ulike artikler.

Tabell 3.9 Modna oster – industri. Kroner per kg/liter

	Andre halvar 2000	Andre halvar 2000 revidert	Første halvar 2001	Andre halvar 2001	Første halvar 2002
Brutto fakturert	43,27	45,13	44,97	44,85	44,56
- Fakturert rabatt	4,63	4,83	4,92	5,28	5,57
- Annen rabatt	0,77	0,77	0,89	0,55	0,38
Netto pris	37,87	39,53	39,16	39,02	38,61
Inntekt biprodukter	6,94	6,94	7,36	6,59	6,95
Sum inntekter	44,81	46,47	46,52	45,61	45,56
Kostnader, produksjon	12,38	15,54	16,12	16,45	15,50
Verdi rastoff	32,43	30,93	30,40	29,16	30,06
Omregningsfaktor, kumelk	11,344	11,358	11,45	11,058	11,303
Omregningsfaktor, kufløte	0,415	0,415	0,44	0,394	0,415
Verdi – kroner per liter melk	2,86	2,72	2,66	2,64	2,66
Malpris	2,87	2,87	2,87	2,87	2,87
Avvik fra malpris	-0,01	-0,15	-0,21	-0,23	-0,21
Veid prognose					2,61
Avvik fra prognosen					0,05

Gjennomsnittlig råvareverdi er beregnet til 2,66 kroner per liter anvendt melk, eller 5 øre lavere enn veid prognose. Råvareverdien viser stor stabilitet gjennom 2001 og 2002. Inntektene er stabile fra forrige halvår, men kostnadene har gått ned.

3.10 Modna oster, merkevareeksport – 5C

Samlet sett er dette en forholdsvis stor gruppe når det gjelder melkeanvendelse. Omsatt produktmengde i første halvår 2002 var på 5,2 mill. kg (62,8 mill. liter kumelk). Gruppen utgjøres av til sammen 65 ulike artikler.

Tabell 3.10 Modna oster – merkevareeksport. Kroner per kg/liter

	Andre halvar 2000	Andre halvar 2000 revidert	Første halvar 2001	Andre halvar 2001	Første halvar 2002
Brutto fakturert	40,73	40,73	38,18	39,04	39,59
- Fakturert rabatt	0,01	0,01	0,00	0,00	0,00
- Annen rabatt	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Netto pris	40,72	40,72	38,18	39,04	39,59
Inntekt biprodukter	8,98	8,98	9,10	8,42	9,56
Sum inntekter	49,70	49,70	47,28	47,46	49,15
Kostnader, produksjon	17,15	16,16	16,07	16,62	18,39
Verdi rastoff	32,55	33,54	31,21	30,84	30,76
Omregningsfaktor, kumelk	12,04	12,04	12,04	11,873	12,154
Omregningsfaktor, kufløte	0,537	0,537	0,544	0,504	0,571
Verdi – kroner per liter melk	2,70	2,79	2,59	2,60	2,53
Malpris	2,55	2,55	2,55	2,55	2,55
Avvik fra malpris	0,15	0,24	0,04	0,05	-0,02
Veid prognose					2,59
Avvik fra prognosen					-0,06

Gjennomsnittlig råvareverdi er beregnet til 2,53 kroner per liter anvendt melk, eller 1 øre høyere enn veid prognose. Råvareverdien er nokså stabil gjennom hele perioden. I første halvår 2002 har inntektene økt selv om den norske kronen har styrket seg mot de fleste aktuelle valutaer. Styrkingen er på 4,5 % mot US Dollar fra andre halvår 2001 til første halvår 2002. Dette kan forklares med at Tine har benyttet en fastkurs i materialet som sendes til NILF, jf. kapittel 2.4.2. Kostnadene har økt kraftig slik at råvareverdien har sunket noe fra forrige halvår.

3.11 Tørrmelk, industri – 6B

Gruppen har en solgt produktmengde på vel 2,6 mill. kg (om lag 31,6 mill. liter kumelk) i første halvår 2002 og består av 26 ulike artikler.

Tabell 3.11 Tørrmelk – industri. Kroner per kg/liter

	Andre halvar 2000	Andre halvar 2000 revidert	Første halvar 2001	Andre halvar 2001	Første halvar 2002
Brutto fakturert	24,53	24,53	21,83	22,47	23,75
- Fakturert rabatt	0,43	0,43	0,52	0,47	0,45
Netto pris	24,10	24,10	21,31	22,00	23,30
Inntekt biprodukter ¹⁾	20,96	20,96	14,70	16,54	19,99
Sum inntekter	45,06	45,06	36,01	38,54	43,29
Kostnader, produksjon	9,07	8,97	8,10	9,04	12,94
Verdi rastoff	35,99	36,09	27,91	29,50	30,35
Omregningsfaktor, kumelk	12,87	12,87	9,35	10,277	12,111
Omregningsfaktor, kufløte	1,16	1,16	0,77	0,906	1,110
Verdi – kroner per liter melk	2,80	2,80	2,99	2,87	2,51
Malpris	2,98	2,98	2,98	2,98	2,98
Avvik fra malpris	- 0,18	- 0,18	0,01	-0,11	-0,47
Veid prognose					2,87
Avvik fra prognosen					-0,36
Innsatt fløteverdi	7,94	7,94	7,94	8,00	7,41

1) Nettoberegning for henholdsvis overskudd av fløte og tilført fløte

De store endringene i denne gruppen skyldes at det for første gang er rapportert og gjort beregninger for løpekasein. Dette er et produkt med høye kostnader og høy omregningsfaktor som slår ut i endrede gjennomsnittstall. Produktet har også et volum på et par hundre tusen tonn. Beregningene for dette produktet er basert på at en i produksjonsprosessen tar utgangspunkt i melk som råvare. NILF forstår at produktet også kan lages med utgangspunkt i biprodukt fra osteproduksjon. Om det produktet som er rapportert til NILF faktisk er produsert på den ene eller andre måten har ikke vært mulig å klarlegge fullstendig. Gjennomsnittlig råvareverdi er beregnet til 2,51 kroner per liter anvendt melk, eller 36 øre lavere enn veid prognose.

3.12 Geitemelksprodukter, dagligvare – 7A

Gruppen har en solgt produktmengde på 462 000 kg/liter produkt (3,1 mill. liter geitemelk) i første halvår 2002. Gruppen omfatter 16 ulike artikler.

Tabell 3.12 Geitemelksprodukter – dagligvare. Kroner per kg/liter

	Andre halvar 2000	Andre halvar 2000 revidert	Første halvar 2001	Andre halvar 2001	Første halvar 2002
Brutto fakturert	55,03	55,03	53,86	53,04	54,66
- Fakturert rabatt	0,75	0,75	0,62	0,65	0,66
- Annen rabatt	0,50	0,50	0,38	0,66	0,83
Netto pris	53,78	53,78	52,86	51,73	53,17
Kostnader, produksjon	24,08	19,91	20,57	19,75	21,49
Kostnader, kufløte	1,59	1,59	2,01	1,55	2,08
Kostnader, kumelk	0,32	0,31	0,39	0,37	0,40
Sum kostnader	25,99	21,81	22,97	21,67	23,97
Verdi rastoff	27,79	31,97	29,89	30,06	29,20
Omregningsfaktor, geitmelk	7,39	7,39	6,93	7,18	6,815
Verdi – kroner per liter melk	3,76	4,33	4,31	4,19	4,28
Malpris	4,00	4,00	4,00	4,02	4,07
Avvik fra malpris	-0,24	0,33	0,31	0,17	0,21
Veid prognose					4,13
Avvik fra prognosen					0,15
Innsatt melkeverdi	3,53	3,47	3,52	3,55	3,54

Gjennomsnittlig råvareverdi er beregnet til 4,28 kroner i første halvår. Gruppen har ligget over målprisen i en lengre periode. Første halvår 2002 gikk både inntektene og kostnadene opp, og gruppen viser over tid en stabilt høy råvareverdi.

3.13 Geitemelksprodukter, industri – 7B

Gruppen har en solgt produktmengde på 189 500 kg/liter produkt (1,3 mill liter geitemelk) i første halvår 2002. Frozen curd utgjør størsteparten av denne gruppen. Frozen curd er, i henhold til SLFs gruppering, rapportert i industrimarkedet. Så langt NILF kjenner til, er imidlertid dette i all hovedsak eksport til USA.

Tabell 3.13 Geitemelksprodukter – industri. Kroner per kg/liter

	Første halvvar 2001	Andre halvvar 2001	Første halvvar 2002
Verdi – kroner per liter melk	1,84	2,16	1,23
Malpris	2,87	2,87	2,87
Avvik fra malpris	-1,03	-0,71	-1,64
Innsatt melkeverdi	2,66	2,64	. ¹⁾

1) Det er ikke rapportert produkter med kumelk i denne gruppen dette halvåret

Råvareverdien gjør nok en gang et kraftig sprang, og denne gangen nedover. En råvareverdi på kr 1,23 er meget lav. Råvareverdien ligger dermed kr 1,64 under målprisen. Tine har ikke prognosert råvareverdi denne gruppen. Verdiutviklingen må ses i sammenheng med den generelle kostnadsutviklingen som er beskrevet i kapittel

2.6. på bakgrunn av at Frozen curd beregnes i denne gruppen. En må også se hen til problemet med fastkurs på valuta, jf. kapittel 2.4.2.

3.14 Geitemelksprodukter, merkevareeksport – 7C

I forbindelse med etterkontrollen for første halvår 2002, har Tine oppdaget feil i det materialet som ble rapportert i 2001. Tine skriver følgende i e-post fra Hans Hasund av 07.10.02:

«For 1. og 2. halvår 2001 ligger det inne feil salgsbeløp for produktgruppe 7C Geitemelk Merkevareeksport i salgsdatabanken til TINE BA. Feilen relateres til artikkelnr. 2832 Ekte geitost exp. 1/2 kilo, og beror på en manuell anvendelse av kartongprisen som kilopris i forbindelse med fakturering av TINE's agent i Danmark. Når feilen så ble opprettet i faktureringsregisteret til TINE, ble beløpet kreditert uten å relateres til artikkelnummeret. Opprettelsen falt derfor utenfor prisutjevningens produktgruppeinndeling. Følgelig vil grunnlagsmaterialet til etterkontrollen for 1., så vel som 2. halvår 2001, operere med for høye salgshall for artikkelnr. 2832 i produktgruppen 7C.»

NILF har mottatt nye tall for inntektene til dette produktet og presenterer derfor nye beregninger for 2001 i tabellen under.

I første halvår 2002 har gruppen en solgt produktmengde på 106 500 kg produkt (om lag 401 800 liter geitemelk) i første halvår 2002. Det er hovedsakelig Snøfrisk samt noe ekte geitost som eksporteres.

Tabell 3.14 Geitemelksprodukter – merkevareeksport. Kroner per kg/liter

	Første halvår 2001	Andre halvår 2001	Første halvår 2002
Verdi – kroner per liter melk	3,32	3,51	1,33
Malpris	2,55	2,55	2,55
Avvik fra malpris	0,77	0,96	-1,22

Råvareverdien ligger nå langt under målprisen, og har sunket med over 2 kroner fra forrige halvår. Store deler av denne endringen kan forklares med kraftige kostnadsøkninger på merkevareeksporten som tidligere beskrevet. En må også se hen til problemet med fastkurs på valuta, jf. kapittel 2.4.2. Råvareverdien ligger kr 1,22 under målprisen. Tine har kun prognosert råvareverdi i ett kvartal, og det gir dermed ikke nok grunnlag for å sammenligne med prognosene.

3.15 Fløte til konsum, dagligvare – B1

Gruppen har en solgt produktmengde i første halvår 2002 på 16,5 mill. liter (13 mill. liter 38 % fløte). Gruppen består av til sammen 36 artikler.

Tabell 3.15 Fløte til konsum – dagligvare. Kroner per liter

	Andre halvar 2000	Andre halvar 2000 revidert	Første halvar 2001	Andre halvar 2001	Første halvar 2002
Brutto fakturert	31,16	31,17	31,48	31,40	31,41
- Fakturert rabatt	0,16	0,16	0,15	0,20	0,23
Netto pris	31,00	31,01	31,33	31,20	31,18
Kostnader, produksjon	5,30	6,37	6,53	7,14	7,98
Kostnader, kumelk	0,97	0,97	1,02	1,28	1,31
Sum kostnader	6,27	7,34	7,55	8,42	9,29
Verdi rastoff	24,73	23,67	23,78	22,78	21,89
Omregningsfaktor, kumelk	0,180	0,180	0,189	0,239	0,245
Omregningsfaktor, fløte	0,86	0,86	0,847	0,802	0,790
Verdi – kroner per liter fløte	28,76	27,52	28,08	28,40	27,72
Malpris	25,51	25,51	25,51	27,27	28,16
Avvik fra malpris	3,25	2,01	2,57	1,13	-0,44
Veid prognose					28,07
Avvik fra prognosen					-0,35
Innsatt melkeverdi	5,37	5,40	5,39	5,37	5,36

Gjennomsnittlig råvareverdi er beregnet til 27,72 kroner per liter anvendt fløte. Dette er 35 øre lavere enn veid prognose. Verdien går ned med 68 øre i forhold til forrige halvår noe som skyldes høyere kostnader i kalkylene. Omregningsfaktoren går også ned slik at råvareverdien ikke faller ytterligere.

3.16 Fløte til smørprodukter, alle markeder – B2

Gruppen har en solgt produktmengde i første halvår 2002 på 13,4 mill. kg/liter (15,7 mill. liter 38 % fløte). Beregningene omfatter til sammen 38 ulike artikler.

Tabell 3.16 Fløte til smørprodukter – alle markeder. Kroner per kg/liter

	Andre halvar 2000	Andre halvar 2000 revidert	Første halvar 2001	Andre halvar 2001	Første halvar 2002
Brutto fakturert	20,21	20,21	17,50	19,65	17,35
- Fakturert rabatt	0,90	0,90	0,85	0,90	0,75
- Annen rabatt	0,27	0,27	0,09	0,10	0,07
Netto pris	19,04	19,04	16,56	18,65	16,53
Kostnader, produksjon	5,05	5,42	4,90	5,55	5,05
Kostnader, kumelk	2,13	2,15	2,55	2,17	2,79
Sum kostnader	7,18	7,57	7,45	7,73	7,84
Verdi rastoff	11,86	11,47	9,11	10,92	8,69
Omregningsfaktor, fløte	1,38	1,38	1,23	1,365	1,172
Verdi – kroner per liter fløte	8,59	8,31	7,41	8,00	7,41
Malpris	7,94	7,94	7,94	7,94	7,94
Avvik fra malpris	0,65	0,37	-0,53	0,06	-0,53
Veid prognose					8,00
Avvik fra prognosen					-0,59
Innsatt melkeverdi	3,05	3,08	3,02	3,02	2,97

Gjennomsnittlig råvareverdi er beregnet til 7,41 kroner per liter anvendt fløte, som er 59 øre lavere enn veid prognose og 53 øre lavere enn målprisen. Inntektene går kraftig ned fordi en nå kun regner på Tines reelle inntekter av produkter de leieproduserer for andre, jf. kapittel 2.4.3. Dette innebærer en prinsipiell endring i beregningene og gjør at resultatene ikke er sammenlignbare med tidligere halvår. Dersom en regnet som i forrige halvår ville brutto inntekter blitt kr 18,09, fakturert rabatt kr 0,83 og råvareverdien blitt kr 7,98.

3.17 Myse til mysost – B3

SLF har bedt NILF om å beregne råvareverdier både for myse omsatt i dagligvaremarkedet og alle markeder i brev av 15.08.02. Resultatene i alle markeder fra tidligere halvår har vært en del av de konfidensielle rapportene fra NILF til SLF. Disse beregningene ble imidlertid offentliggjort i NILF Notat 2002–33.

Gruppen for mysost solgt i dagligvaremarkedet har en solgt produktmengde på 4,6 mill. kg (30 mill. liter myse) i første halvår 2002. Beregningene omfatter 39 ulike artikler.

Tabell 3.17 Myse til mysost – dagligvare. Kroner per kg/liter

	Andre halvar 2000 ¹⁾	Andre halvar 2000, revidert	Første halvar 2001	Andre halvar 2001	Første halvar 2002
Brutto fakturert	47,44	47,44	47,33	47,45	47,56
- Fakturert rabatt	1,01	1,01	1,03	0,80	0,77
- Annen rabatt	1,15	1,15	0,99	1,19	1,26
Netto pris	42,28	45,28	45,31	45,48	45,53
Kostnader, produksjon	16,11	16,96	16,90	17,03	15,59
Kostnader, kufløte	8,41	8,41	8,20	8,04	7,92
Kostnader, kumelk	3,21	3,15	3,20	3,45	3,53
Kostnader, geitemelk	2,83	3,26	3,15	3,08	3,02
Sum kostnader	30,56	31,78	31,45	31,60	30,06
Verdi rastoff	14,72	13,50	13,86	13,88	15,47
Omregningsfaktor, myse	6,28	6,28	6,30	6,46	6,543
Verdi – kroner per liter myse	2,34	2,15	2,20	2,15	2,36
Malpris	2,88	2,88	2,88	2,48	2,31
Avvik fra malpris	-0,54	-0,73	-0,68	-0,33	0,05
Veid prognose					2,38
Avvik fra prognosen					-0,02
Innsatt melkeverdi	3,53	3,47	3,52	3,55	3,54
Innsatt geitemelkverdi	3,76	4,33	4,31	4,19	4,28

1) Opprinnelig beregnet i NILF Notat Nr. 2002–15, men revidert i Notat 2002–30

Gjennomsnittlig råvareverdi ved salg til dagligvare i første halvår 2002 er beregnet til 2,36 kroner per liter anvendt myse. Dette er 2 øre lavere enn veid prognose og 5 øre høyere enn målprisen. Inntektene har stabilisert seg mens kostnadene har gått noe ned.

Dersom en regner alle markedene i for myse til mysost får en med 5,8 mill kg/liter produkt (38 mill liter myse). Gruppen består av 62 ulike artikler.

Tabell 3.18 Myse til mysost – alle markeder. Kroner per kg/liter

	Andre halvar 2000	Andre halvar 2000 revidert	Første halvar 2001	Andre halvar 2001	Første halvar 2002
Brutto fakturert	42,56	42,56	41,14	42,83	42,53
- Fakturert rabatt	0,84	0,84	0,79	0,65	0,61
- Annen rabatt	0,93	0,93	0,76	0,97	1,00
Netto pris	40,79	40,79	39,59	41,21	40,93
Kostnader, produksjon	16,37	15,81	15,46	15,90	14,52
Kostnader, kufløte	9,64	9,64	9,87	9,25	9,30
Kostnader, kumelk	2,64	2,60	2,51	2,85	2,84
Kostnader, geitemelk	2,41	2,75	2,65	2,68	2,46
Sum kostnader	31,07	30,80	30,49	30,68	29,12
Verdi rastoff	9,72	9,99	9,10	10,53	11,81
Omregningsfaktor, myse	6,30	6,30	6,37	6,51	6,575
Verdi – kroner per liter myse	1,54	1,59	1,43	1,62	1,80
Malpris	2,88	2,88	2,88	2,48	2,31
Avvik	-1,34	-1,29	-1,45	-0,86	-0,51
Innsatt melkeverdi i ind.	2,86	2,72	2,66	2,64	2,66
Innsatt geitemelkverdi i ind.	2,86	2,72	1,84	2,16	1,23
Innsatt melkeverdi i eksp.	2,70	2,79	2,59	2,60	2,53
Innsatt geitemelkverdi i eksp.	2,70	2,79	4,08	4,23	1,33

Råvareverdien i dette markedet har gått opp med 20 øre siden forrige halvår. Inntektene har gått noe ned, men kostnadene har sunket ganske kraftig.

3.18 Kjernemelk, alle markeder – B4

Det er ikke gjort beregninger for kjernemelk som råvare.

Litteratur

- Bergset, Nils Øyvind og Håvard Mjelde (2002a). *Prisutjevning melk – vurderinger rundt etterkontrollen for 2. halvår 2000*. NILF Notat No. 2002–14. Oslo: NILF
- Bergset, Nils Øyvind og Håvard Mjelde (2002b). *Prisutjevning melk – kontroll for 2. halvår 2001*. NILF Notat No. 2002–15. Oslo: NILF
- Bergset, Nils Øyvind og Håvard Mjelde (2002c). *Prisutjevning melk – etterkontroll av myseprodukter 2. halvår 2000 – 2. halvår 2001*. NILF Notat No. 2002–33. Oslo: NILF
- Bergset, Nils Øyvind, Leif Forsell og Håvard Mjelde (2002): *Ny markedsordning for melk – større konkurranse og like vilkår*. NILF-rapport 2002–5. Oslo: NILF
- Forsell, Leif og Håvard Mjelde (2001a): *Prisutjevning melk – kontroll for 2. halvår 2000*. NILF Notat No. 2001–21. Oslo: NILF
- Forsell, Leif og Håvard Mjelde (2001b): *Prisutjevning melk – kontroll for 1. halvår 2001*. NILF Notat No. 2001–22. Oslo: NILF
- Landbruksdepartementet (2000): *Forskrift om prisutjevningsordningen for melk av 31.08.2001*.
- Landbruksdepartementet (2001): *Jordbruksavtale for perioden 01.07.2001–30.06.2002*.
- Omsetningsrådet (1996): *Retningslinjer for bevilgninger til reguleringstiltak innenfor melkesektoren, vedtatt 28.11.96 med senere endringer*.
- Statens landbruksforvaltning (2001): *Forskrift om beregning av råvareverdier i prisutjevningsordningen for melk*. Forskrift av 05.12.01.
- Statens landbruksforvaltning (2002a): *Mandat for etterkontroll for 1. halvår 2002*. Brev av 28.06.02.
- Statens landbruksforvaltning (2002b): *Ekstraoppdrag vedrørende myse i etterkontroll-sammenheng*. Brev av 15.08.02.
- Statistisk sentralbyrå (2002): *Indekstall for en del varer, med priser i 1998*. (www.ssb.no).
- Tine BA (2002a): *Rapportering til etterkontrollen for 1. halvår 2002*. Brev av 01.09.02.
- Tine BA (2002b): *Korrigerte salgsbeløp for produktgruppe 7C for 2001*. E-post fra Hans Hasund av 07.10.02.
- Tine BA (2002c): *Prisutjevning melk – kontroll for 1. halvår 2002*. Brev av 09.10.02.
- Tine BA (2002d): *Ang. Omregningsfaktorer for hvitost*. E-post fra May Dahler Nordli av 11.10.02.
- Tine BA (2002e): *Omregningsfaktorer konsummelk*. E-post fra May Dahler Nordli av 16.10.02.

Vedlegg: Forskrift om beregning av råvareverdier i prisutjevningsordningen for melk

---

Fastsatt av Statens landbruksforvaltning 5. desember 2001 med hjemmel i forskrift av 30. juni 2000 nr. 701 om prisutjevningsordningen for melk § 3 første ledd bokstav h, jf. lov av 10. juli 1936 nr. 6 til å fremja umsetnaden av jordbruksvaror § 6 og § 11 andre og tredje ledd.

§ 1. Formål

Formålet med denne forskriften er å fastslå hvilke prinsipper og regler som skal benyttes av markedsregulator og Statens landbruksforvaltning ved beregning av råvareverdier i prisutjevningsordningen for melk.

Hensikten med beregningene er:

- a) å prognosere råvareverdier for de enkelte pris- og biproduktgrupper i prisutjevningsordningen
- b) å undersøke om markedsregulators faktiske og samlede (gjennomsnittlige) råvareverdiuttak per pris- og biproduktgruppe er i samsvar med de forutsetninger som er satt i jordbruksavtalen og forskrift om prisutjevningsordningen for melk
- c) å overvåke at konkurransehennende kryssprissubsidiering, innenfor hver enkelt gruppe av produkter, ikke oppstår.

§ 2. Definisjoner

I denne forskrift menes med

- a) *råvarer*: melkeråstoff som kommer inn under prisutjevningsordningen for melk: helmelk ku, geitemelk, kufløte, kumyse og kjernemelk av ku.

Det vises for øvrig til de til enhver tid gjeldende definisjoner av melk, melkeprodukter, markeder, prisgrupper og råvareverdi i forskrift om prisutjevningsordningen for melk.

§ 3. Prinsipper for beregning av råvareverdier

Følgende prinsipper ligger til grunn for beregning av råvareverdier:

- a) hvert enkelt produkt skal håndteres ett sted (i kun én gruppe).
- b) hvert enkelt produkt skal plasseres der råvaren det gjøres beregning for utgjør hovedbestanddelen av produktet etter nærmere definisjoner med unntak for ikke smakstilsatte flytende melkeprodukter med fettinnhold høyere enn helmelk som skal verdiberegnes i biproduktgruppe 1.
- c) beregningene gjennomføres og avsluttes gruppe for gruppe.
- d) andre råvarer enn hovedbestanddelen skal beregnes som kostnad med sin tilhørende, beregnede råvareverdi.
- e) overskudd av fløte ut fra helmelken som settes inn ved framstilling av ulike produkter skal beregnes som inntekt for alle aktuelle grupper og produkter til en verdi av produksjonsfløte som er fastsatt i jordbruksavtalen.
- f) tilførsel av fløte ut over helmelken som settes inn ved framstilling av ulike produkter skal beregnes som kostnad for alle aktuelle grupper og produkter. Tilført fløte er priset til produksjonsfløteverdien i jordbruksavtalen med unntak for sure, søte og ikke smakstilsatte produkter omsatt i dagligvaremarkedet og tørrmelksprodukter med

- fettinnhold over skummetmelkpulver.
- g) forskrift om prisutjevningsordningen for melk § 6 differensierer verdien av fløte i enkelte prisgrupper. I prisgruppene sure, søte og ikke smakstilsatte produkter omsatt i dagligvaremarkedet er verdien av tilført fløte satt til råvareverdien av fløte til kremfløte. I prisgruppen for tørrmelk er verdien av all fløte i tørrmelksprodukter med fettinnhold over skummetmelkpulver satt til råvareverdien av fløte til smør.
  - h) salgspriser skal hentes fra markedsregulators interne pris- og salgsstatistikk.
  - i) det tas hensyn til alle former for rabatter og ytelser. Disse føres som kostnader, fakturert rabatt eller manuell rabatt.
  - j) foredlingskostnadene hentes fra markedsregulators produktkalkyler (ABC-kalkyler). SLF må vurdere om prinsipielle og større endringer i kostnadsnivåer i produktkalkylene skal tas hensyn til ved beregning av råvareverdier.
  - k) som hovedregel brukes markedsregulators omregningsfaktorer for å finne melkebehovet bak produktene i råvareverdiregningene.

§ 4. Diagram for beregning av råvareverdi i prisgruppene

	Brutto salgsinntekt
–	Fakturerte rabatter
–	Manuelle rabatter
–	Foredlingskostnader fra markedsregulators produktkalkyler (– produsentrettede kostnader)
+	Verdi biproduktoverskudd (fløte)
–	Verdi råvarer som tilføres (fløte, myse, kumelk, geitemelk, kjernemelk)
=	Rest til betaling av anvendt råvare
Råvareverdi =	Rest til betaling av anvendt råvare/anvendt råvare

§ 5. Diagram for beregning av råvareverdi i biproduktgruppene

	Brutto salgsinntekt
–	Fakturerte rabatter
–	Manuelle rabatter
–	Foredlingskostnader fra markedsregulators produktkalkyler (– produsentrettede kostnader)
–	Verdi råvarer som tilføres
=	Rest til betaling av anvendt råvare
Råvareverdi =	Rest til betaling av anvendt råvare/anvendt råvare

§ 6. Diagram for beregning av råvareverdi for tørrmelk i prisgruppe 6

Forskrift om prisutjevningsordningen for melk definerer alle tørrmelksprodukter med fettinnhold over skummetmelk også som biprodukter som skal ha tilskudd etter fettinnhold. Alle tørrmelksprodukter verdiberegnes i prisgruppe 6. Råvareverdien for disse produktene i prisgruppe 6 skal beregnes etter følgende prinsipper:

	Brutto salgsinntekt
–	Fakturerte rabatter
–	Manuelle rabatter
–	Foredlingskostnader fra markedsregulators produktkalkyler (– produsentrettede kostnader)
+	Verdien av volum fløte mellom skummetmelk og helmelk til produksjonsfløteverdien
–	Verdi av all fløte beregnet ut fra skummetmelk til smørverdi
=	Rest til betaling av anvendt råvare

Råvareverdi = Rest til betaling av anvendt råvare/anvendt råvare

§ 7. Utfylling av prinsippene for beregning av råvareverdier

Prinsippene utfylles ut fra følgende regler:

- a) melkeprodukter med mindre enn 50 % vektandel melkeråstoff i produktet holdes utenfor ved beregning av råvareverdier
- b) SLF kan holde nylanserte produkter utenfor beregning av råvareverdier til neste jordbruksavtaleperiode
- c) mysoster og mysostprodukter med mindre enn 3 liter myse per kg produkt holdes utenfor ved beregning av råvareverdi for myse.

§ 8. Gjennomgang av de enkelte pris- og biproduktgruppene

SLF utarbeider og oppdaterer løpende detaljert liste over produkter i de enkelte pris- og biproduktgrupper. Listen ligger som vedlegg nr. 1 til forskriften.¹ I det følgende listes det opp de pris- og biproduktgruppene det skal beregnes råvareverdier for samt særlige regler for noen grupper:

- a) Sure smakstilsatte produkter, dagligvare – prisgruppe 1A
- b) Ikke smakstilsatte produkter, dagligvare – prisgruppe 2A
- c) Ikke smakstilsatte produkter, industri – prisgruppe 2B
- d) Søte, smakstilsatte produkter, dagligvare – prisgruppe 3A
- e) Ferske oster, dagligvare – prisgruppe 4A
- f) Ferske oster, industri – prisgruppe 4B
- g) Modna oster, dagligvare – prisgruppe 5A

I samsvar med hovedprinsippene skal brunostene kun råvareverdiberegnes i biproduktgruppen for mysost.

- h) Modna oster, industri – prisgruppe 5B
I samsvar med hovedprinsippene skal brunostene kun råvareverdiberegnes i biproduktgruppen for mysost.
- i) Modna oster, merkevareeksport – prisgruppe 5C
I samsvar med hovedprinsippene skal brunostene kun råvareverdiberegnes i biproduktgruppen for mysost.
- j) Tørrmelk, industri – prisgruppe 6B
- k) Geitemelksprodukter, dagligvare – prisgruppe 7A

Alt forbruk av geitefløte omregnes til geitemelk med omregningsfaktoren 11,0.

Det innebærer at i produkter der geitefløte inngår, blir anvendt geitemelk beregnet slik:

$$\begin{array}{l} \text{Liter geitemelk} \\ + \text{ Liter geitefløte} * 11,0 \\ = \text{Anvendt geitemelk} \end{array}$$

Råvareverdien for geitemelk beregnes deretter på vanlig måte.

Det skal ikke settes verdi på geitemyse.

- l) Geitemelksprodukter, industri – prisgruppe 7B
Alt forbruk av geitefløte omregnes til geitemelk med omregningsfaktoren 11,0.
Det innebærer at i produkter der geitefløte inngår, blir anvendt geitemelk beregnet slik:

$$\begin{array}{l} \text{Liter geitemelk} \\ + \text{ Liter geitefløte} * 11,0 \\ = \text{Anvendt geitemelk} \end{array}$$

Råvareverdien for geitemelk beregnes deretter på vanlig måte.

Det skal ikke settes verdi på geitemyse.

- m) Geitemelksprodukter, merkevareeksport – prisgruppe 7C
Alt forbruk av geitefløte omregnes til geitemelk med omregningsfaktoren 11,0.
Det innebærer at i produkter der geitefløte inngår, blir anvendt geitemelk beregnet slik:

$$\begin{array}{l} \text{Liter geitemelk} \\ + \text{ Liter geitefløte} * 11,0 \end{array}$$

= Anvendt geitemelk

Råvareverdien for geitemelk beregnes deretter på vanlig måte.

Det skal ikke settes verdi på geitemyse.

- n) Fløte til konsum, dagligvare – biproduktgruppe 1
- o) Fløte til smør, alle markeder – biproduktgruppe 2
- p) Myse til mysost, alle markeder – biproduktgruppe 3
- q) Kjernemelk, alle markeder – biproduktgruppe 4.

§ 9. Kontrollen av enkeltprodukter

SLF utarbeider og oppdaterer løpende detaljert liste over enkeltprodukter det skal beregnes råvareverdier for. Listen ligger som vedlegg nr. 2 til forskriften.¹ SLF velger ut enkeltprodukter med konkurranseflate med hensyn på å undersøke om konkurransehemmende kryssprissubsidiering forekommer. Råvareverdien til disse produktene beregnes ut fra de prinsipper og regler som er fastslått i denne forskriften.

§ 10. Ikrafttredelse

Forskriften trer i kraft 1. januar 2002. Forskriften legges til grunn med virkning fra 5. desember 2001 når det gjelder rapporteringen i henhold til endret forskrift om prisutjevningsordningen for melk § 16.